

296
Aen mijne Eerweerdige

Heeren, de Heeren Staten van Brabant,

Magistraten/Rechtsmeesters/ Collonellen/ De-
kens, Wachtmeesters, Capiteynen, ende Verba-
re gemeynthe der Generaliteyt.

(‡)

Ghedrukt Anno 1583. in September.

688

42

Aen myne Eerweerdighe Heeren, de Heeren

Staten van Brabant, Magistraten, Wylckmeesters, Collo-
nellen, Dekens, Wachtmeesters, Capiteynen, ende Eerbare ge-
meynte/ deser Loffelijcke Stadt Antwerpen.

Erweerdighe Heeren / naedemael dat ick met ontsprekelijcke hertswere / niet alleene
ghehoort / maer oock ghesien hebbe / den iammerlijcken stande daer die van Vlaenderen
onse naeste ghebueren in gheballen zijn / by ghebreke van neersticheyt / ende prompte
resolutie in alle hunne Landt saecken: ende midts dien oock dat sy niet en hebben voors-
achtichlijck ende in tijts toe ghesien / in het besorghen van tghene dat tot versekeringe van
hun Steden (die sy soo schendich verlozen hebben) meer dan noodich was: tot ontsprekelijck
achterdeel van Godes Kercke / ende beclaeghelijcke persecutie vande arme gheuaghene
Christenen. Bezeevende oock dat door de selue misbruycken en lamsaemheyt wy lieden van
Antwerpen / Wylcassel / Herentael / ende andere Steden ende Forten des voorsz. Her-
tochdom van Brabant / niet en vallen inde selue miserie ende benautheyt. Soo ben ick be-
dwonghen geweest (niet door vermetenheyt van eenighe wijsheyt / maer deur den opzichten
puer die ick tot gelue / voorspoet en versekertheyt deser stadt ende Godes kercke ben loedza-
gende) dit mijn oosmoedich en nootelijck verthoosch uwe Eer. voors te houden en presenteren /
op dat ghy lieden selue lesende / en wel ouerleggende de substantie en grondt van diē / meucht
claelijck begripen waer toe ic trachte. Mijn voornemen oft meyninge en is niet uwe Eer.
swet te stellē / veel min te dencken / iet meer te weten dan W. Eer. / alleenlijck tracht ic daer toe:
dat v lieden gemoet en opzichte puer hier door weet worde. Op dat W. Eer. te eerste sondee
aensē vā persoonē / vrymoedelijc mochten voorsuaren en volherden in hun Goddelijc begoff
swerc / op dat deurhet volbringe des selfs / de voorsz. Loffelijcke Stadt Antwerpē (daer al aē
haner) mochte toch eens te rechte gesupueret en vserket worde / tegē het moosdabich senijn / vā
ontallijcke groote / clejne / en middelbare Schoepioenen / die onder de Wozgherje ende inge-
setene oprupende verkeerē: Want dit seg ick opentlijck / en is warachtich / dat niet en heeft
de Vlaminghen hun Steden soo deerlijck doen versumpen / dan dat de Magistraten / Wylc-
meesters / Collonellen / Dekens / Wachtmeesters / ende de Capiteynen indigaders alle an-
dere Officieren / die van Godes weghen die sorghe daer ouer beuolen was / de selue hare ste-
den niet en hebben in tijts ghesupueret van al sulcke boose hertneckighe menschen / die lieuer
den brede met ons byanden soecken te hebben dan met Gode / ten minsten dat se in hun goet
ende Weerlijcke dominantie moghen bliuen sitten. W. Eer. versekerende / dat door dier-
ghelijcke perniciose opzorige spaensche gesinde ghesien / (die ontallijck ende van alle Stas-
ten in Antwerpen zijn / ende noch daghelijcx comen van alle canten) het selue onder v lieden
besleken wordt / afscienlijck verbeypende den tijt / dat den byant eens voors ende ontrent uwe
Stadt poozten met macht hem come vertoonen / om alsdan hun spel te spelen. Waerom en
supuerde dan niet voors uwe Stadt / sonder aensien vā personen / ende van eenen ontallickē
hoop bittere Wispapen / Waghynen ende Wunnicken die noch daghelijcx onder v lieden con-
verseren. Wat behoort W. Eer. meer ter herte te gaen / vā de welbaert en versekeringe van
de Stadt / die v lieden beuolen is / oft den ondanc vā al sulcke boose menschen: ghy lieden hebt
al te saimen uwen Eede ghedaen / de Stadt ende de ghemeente die op v lieden staet / goet
ende gherouwe te wesen. Ab weeten wel dat de gherouwichheyt niet en can bestaen / daer-
me de weluaert op een zijde laet gaen. De Heeren Staten / noch oock den Magistraet en
connen niet recht niemant beschuldighen van ongehoorsaemheyt / die Godes Kercke ende de
Stadt Antwerpen nae hun vermogen soecken te versekeren / de eenuoudighe Christelijcke
ghemeente en haken nae gheen dinghen meer. Maert van voorsz in Godes name / ghy Edele
ghemeente ende Godt beezende Wylckmeesters / Collonellen / Dekens / Wachtmeesters / en
Capiteynen / in v Godlijc ende wel begoff werc / supueret v Stadt voorsz ende te recht / sonder
aensien van personen / soo sult ghy lieden ontsprekelijcke eere en lof van vromicheyt behalen
alle de Landen deure: Aet naer geen ondanc van menschen als ghy Godt meucht behagen.
Ick weet seer wel datter ghierighe ghesien ghenoech zijn (maer gheen opzicht Christen)
die v lieden ontraden sullen ende segghen: dat men de neeringhe ende de Stadt bederven sal /
by soo verre dat men de rijke doet wtgaen / ende veel meer dier ghelijcke blauwe redenen
Maer onthoudt dit van my daer teghen / dat int aensien vande generale ruypē die de Stadt
is dier-

is dreyghende ende ouer thoofst hangt (van bydom / lijf / goet / vrouwe ende kinderen te ver-
liesen) waer beel beter vooz een wijle tijts / (vooz d'absentie van ettelijcke rijcke ghierighe
menschen) gherust ende sonder alsulcke grouwelijc achterdencken te leuen met minderen rijc-
dom / dan in gheduerighe vreesse / ende hertswere / ouerbloedighe rijcdommen tot een ieghe-
lijcx ruyne te vergaderen vooz den vyant.

Ten tweeden Cer. Heeren (vooz by gaende op dit pas beel andere goede Oydonnancie om
cozt te maken) naedemacl dat ick v lieden met een oprecht herte verclaert hebbe den eenighen
middel / om int besonder dese Loffelijcke Stadt van Antwerpe ende Godes Kercke te verster-
keren / teghen het ghewelt ende listighe laghen die den vyant eer langhe van meyninghe is
ouer de selue te volbrenghen : vooz de hulpe / bystandt / ende groote correspondentie van de
voorz. wel bekende vrienden die by onder v lieden heeft / niet met 50. oft 60. soo wt gheseyt
moghen wesen / maer met honderden ende meer.

Ende ghemerct dat niet ghenoech en sal wesen volbracht te hebben int bysonder vooz Ant-
werpen tghene dat voorsz. is / ten sy datmen daer en bouen oock middel binde / om int gene-
rael de plasse Landen (daer alle menschen nae haken) te beuyden teghen den vyant en alle
andere boose menschen die den armen Lantman soo bedrucken / ende alsoo te moghen ghera-
ken tot een al ghemeyne vrede ende ruste / ommers hier in Zabandt. Soo heeft my meer
dan noodich ghedocht A. Cer. oock te kennen gheuen / den eenighen waren middel / waer
deur selue gheuoerhelijck ende seer haest sal connen gheschien / int aenstaenden benden benauden
tijt daer wy in stecken / sonder ghewelt isst onmoghelijck dat sulcx gheschiede : ende sonder
ghelt en isst niet op te dencken. Wat raet van sal iemant segghen om ghelt daer toe te din-
den? Antwoorde: Ick weet seer wel Cer. Heeren / dat ghy lieden alle de middelen wel weet
die tot noch toe sijn ghebruickt gheweest om ghelt te lichten vande ghemeynte / ende datter
in Antwerpen sijn / die v lieden nu onlanck hebben te kennen gegeuen / dat het goet ware om
hier toe promptelijck ghelt te binden / dat de Staten van Zabandt / oft die van Antwerpen
(welck Zabandt nu ter tijt bycans alleene representeert) behoogen tot hemlieden te nemen
de generale middelen Licenten / Conbroyen / ende alle de consomptien die hier in Antwerpen
ghelicht worden / midts betalende als reden / die crediteuren diese deur consent vanden vrees-
den raet verbonden ende gheporquiereert sijn gewoest om voortaen de penninghen daer van
commende te employeren tot behoef vander Dorloghe / daer sy toe gheepgent sijn : ende
alsoo ettelijcke duytsenden soo Ruyteren als voet volc daer mede te onderhouden en betalen.

Ontwyffelijck Cer. Heeren / het ware een goet werck waert ghedaen / maer wat raet om
tghelt daer toe te binden : want datmen de voorsz. crediteuren soude hunne Ypoteque bene-
men sonder betalen waer teghen alle reden / ende dat sy lieden oock de voorsz. middelen sou-
den deurgaens onderhouden (tot ontfprekelijck achterdeel van alle de ghemeynte) alleene-
lijck bycans vooz den Interest / en is voozwaer niet billich. Datmen oock soude meynen
ghelt voortaen te crighen mits spijse ende dranc voozder belastende is onmoghelijck. Op
honderde / thiende / ende twintichste penningen en is niet meer te halen. Somma / alle din-
ghen sijn ten wtersten belast : ende ick ghelooue certeynelijc / dat de Stadt Antwerpen noch
oock de Staten van Zabandt / eenighe vasse oft sekere Ypoteque soude meer connen voorsz.
branghen om groot ghelt daer op te lichten.

Oock moet dit wel bedacht wesen / dat genomen men coft soo veel ghelts te weghe brin-
ghen om de voorsz. crediteuren te voldoen / ende dat de Staten oft de Stadt van Antwerpen
de voorsz. generale middelen ende alle de consomptien by hadden tot verdoen vander Dor-
loghe / soo en soude de selue nochtans op veel naer niet ghenoechsaem wesen / om te becofti-
ghen het tghene dat tot bescherminghe van die van Zabandt noodich soude wesen. Want
dit moeten A. Cer. verstaen / onder correctie / dat niet ghenoech en is / dat die van Ant-
werpen vooz hun alleen sozighen / en by oft vier hondert mannen te voet / en hondert peerde
onderhoude / meynende daer mede den vyant te verbiede tot vooz v lieder Stadt nocht te comen
alst hun belieue sal / wat met alsulcke cleyn macht en is niet te doe. Het sal scherp ghenoech
houde dat ghy lieden uwe buyt schans daermede sulc connen beuyden ende tegen houden.

Daerom Cer. Heeren / ghemerct dat het onmoghelijck is met eenen alsulcken cleyn hoop
volc den vyant te keeren / alst hun belien sal v lieden te comen bespringhen / ende noch veel
min uwe naeste ghebueren in den aenstaenden noot te helpen / soo ghy lieden van Godes we-
ghen schuldich sijt : ende dat het de Stadt van Antwerpen oock onmoghelijck sal wesen den
vyant alleene te wederstaen / als Buerel / Aluizen / ende Wechelen verlozen waren / soo
ghelopen

worden dan sy tot noch toe zyn gheweest: Aengheuen oock dat het ghenoech in allen den
voorzeden Crich handel ghebleken heeft / ende noch clacrljck blyckt / dat elcke Prouintie
hier seluen soeckt / ende seer slappelijck mactanderen in voorzeden nooden by gheskaen heb-
ben / ende dat Brabant (welck Antwerpen nu ter tijt alleen is) op de naeste maet staet om
van den vyant bespionghen ende ouerweldicht te wesen / ten sy datmen met meerder machts
daer teghen sy.

Soo heeft my goet gedocht en meer dan tijt te wesen / dat ick W. Cer. soude te kennen ge-
uen / hoe dat ick ouer Jaer en dach by forme van Remozie ghestelt hadde / eenen generalen
middel ende ghebuechelijcken goeden wech / waer deur men in seer cozten tijt onder de ghe-
meynte / soo in Antwerpen / Brussel ende andere Steden van Brabant naer ghelegentheyt
een seer groote somme gels soude vergaderen / om daer mede te betalen / niet alleene de gar-
nisonen van de stede ende stercke plaetsen des Hertochdoms boorsz. maer noch daer en bouen
van eenen gheweldighen Legher int belt / sterck wesenende van vier duysent mannen te doet /
ende vijftien hondert peerden.

Ende midts dien dat ick wel hadde ghehoeyt / dat de ghene die bande Staten wege ouer
het besorghen van dien ghestelt zyn / eenighen middel souden boorsz hebben ghebrocht waer
deur hier inne hadde mogen verken wesen / soo ist nochtan dat sy tot noch toe seer luster oft
niet heel daer toe en hebben ghedaen / ende seer clepne apparentie An om daer toe te ghe-
raecken / ten sy dat de sacche anders beuesticht ende gheuoordeert worde / deur de Wijkmees-
ters / Collonellen / Dekens / Wachtmeesters / en Capiteynen boorsz. die de sorghen met dem
Magistraet / ouer de weluaert van de ghemeynte / ende verskeringhe deser Stede Antwer-
pen beuolen is.

Soo ben ick verdozsaet geweest (deur het begheeren van veel treffelijcke crichliche bozge-
ren deser stede) mijn toeblycht te nemen tot W. Cer. (als tot den ghenen die van Godt / oft
deur de Ghemeynte verkijsinge ouer de beuaringhe deser stede ghestelt zyn) ende vlieder te
kennen gheuen / dat ouer twee oft dzy maenden ongeuerlijck (deur eenen goeden heere bande
Staten van Brabant) desen seluen middel is schijstelijck de boorsz. Heeren Staten boorz gele-
sen geweest / en van het meeste deel seer goet en effectuabel geuonden: enen wel nochtan tot
noch toe verdonckert ende onuruchtbaer gebleuen / tot ontsprekelijck achterdeel bande Lan-
den oft arme ghemeynte / die oorzake daer van zyn kennen de Staten wel.

Dit alles hebbende ouerdacht / ende clacrljck stende dat wy verlozen gaen / dese twee saes-
ken moeten wesen volbracht / oft Brabant gaet verlozen / ten sy wy middelen vande om gels
te crighen / op dat alhier in Brabant daer deur / (ouermits dat ick sien dat elcke Prouintie
alleene boorz haer seluen sorghen draecht) onse steden ende stercke plaetsen die wy noch hebben
boorzaen moghen wel verken worden van volcke / ende alle andere nootdriflicheyt teghena-
desen winter / ende boorz een half iaer ten minsten: Dat boorzder ooc sorghen ghebragen wor-
de dat wy moghen tighen den vyant eenen competenten Legher int belt houden van peerden
ende doet volck / soo hier bozen verhaelt is.

Soo heb ick W. Cer. hier veruolgens (alleene op het alder coztste) wel willen boorzhou-
den / den boorsz. middel om tegelt daer toe te vinden / niet twijfelende / oft W. Cer. sullen het
selue soo redelijck ende int ghelijck verdeylt binden: ende alsoo prompt om te volbrachten.
(naer ghelegentheyt des tijts present) als eenighs andere middelen hier bozen ghehoort.
Ja derue wel seggen (sonder tactantie) dat gheenen bequamer wech / in aensien bande groo-
te belastingen op alle dingen / en de waterste benaetheden / daer den renier / arbejder / ende am-
redelijcker / oft verdrachelijcker sal duncken van desen: ouermits de groote hope ende appa-
rentie bande nakende verlossinghe / ende openinghe bande platte Landen (daer een ieghelijck
soo naer haect) die eer langhe hier deur staet te gheschien. Alights my onder het goet duncken
van W. Cer. den breedten Raet: ende de gheheele ghemeynte submitterende / ende eens
beter onderwerpende.

Om dan te comen tot het bewijs van desen generalen middel / waer deur mē de boorsz. pen-
ninghen onder de ghemeynte sal oplichten / tot onderhont en voldoen bande garnisonen ende
belt Legher boorsz. Soo salmen al hier in Antwerpen / in elcken wijk / deur den Wijkmees-
ter / eenen Capiteyn / ende twee oft dzy bande outste mannē / sonder pertrijshap ende in goe-
de consensie hiesen / alle de rijckste ende vermaerste personen / of man oft vrouwe / ghe-
hout oft onghenou / Edel oft onedel / Magistraet / Raet &c. van wat staet oft qualiteyt hy
sy / huys / camer oft kelder houwen / ende alsoo boort / bande rijckste tot den armste toe /

teken ieghelijcken goet ghehoor booz al gheuende in zijn reden. Als na elcken Wijkmeester met den Capiteyn ende goede mannen/ elck in zinnen Wijk (henlieder zelfs niet ouer slaend.) hier af een Register ghemaect sal hebben/ ende eens ieghelijck naem/ neeringhe/ staet/ ende wooninghe pertinentelijck opgheteckent ende te boeck ghestelt: (niet verghetende insonderse heyt/ die ghene die van hier om ghemaect wille elders zijn ghegaen.)

Soo sullen alle de Wijkmeesters alleene tsamen comen/ ende trecken wt alle hare Registers 50. mannen oft personen vande alder Rijkste die in Antwerpen zijn ende sullen tsamen ver handt de selue nae Godt ende conscientie taxeren/ elck nae zijn qualiteyt ende bekende rijckdom/ om te onderhouden alsoo veel Rupteren/ als henlieden sal duncken dat zijn vermogen streck/ booz den termijn van een Jaer/ reghen 18. Guldens elcken Rupter te maent. Ende sullen tot oplichten en monster ghelt der seluer/ gheuen ende betalen in handen vande boozs. Wijkmeesters/ twee maenden ghereet op de handt. Ende naer de expiratie vande twee maenden de derde maent/ ende alsoo boozt een maent wt vander houdende: en sullen elck hun ghelt leueren onghemaent/ in handen van haren Wijkmeester sonder faileren/ op de pene van dubbel te betalen/ ende parate executie.

Boozts sullen alle de boozs. Wijkmeesters/ op den seluen daet veruolghens kiesē wt hare Registers/ andere 50. mannen de alder rijckste daer naer/ ende taxeren als bouen elck naer zinnen bekenden Rijckdom/ om te onderhouden ettelijcke Rupteren naer zijn vermoghen. Sullen boozts kiesē 80. mannen vande alder Rijkste daer naer/ ende taxeren als bouen: Daer naer sullen sy kiesē noch 90. mannen/ ende veruolghens noch hondert.

In dier bueghen verdeplende de quantiteyt vande Rupteren die elcke persone sal moeten onderhouden/ dat dese boozs. 370. rijckste mannen van Antwerpen sullen comen tsamen te onderhouden booz een Jaer Rupteren. 1500.

Boozts sullen elck een vande boozs. Wijkmeesters kiesē wt hare Registers 150. personen vande Rijkste daer naer/ ende elcken te voet/ als hun sal duncken dat hun vermoghen om te onderhouden alsoo vele Soldaten te voet/ als hun sal duncken dat hun vermoghen sal strecken/ booz den termijn van een Jaer soo boozs. 18/ ende reghen 9. Guldens te maent/ betalende twee maenden op de hant ghereet/ ende veruolghens van maent te maent zijn ghele leuerende in handen elck van zinnen Wijkmeester onghemaent/ op de pene boozs. ende op parate executie.

Daer naer sullen de boozs. Wijkmeesters kiesē wt hare Registers elck 200. personen vande alder rijckste daer naer/ ende taxeren elck een als bouen naer zijn bekende rijckdom/ om te onderhouden alsoo veel Soldaten te voet/ als hun sal duncken dat hun vermoghen sal strecken.

Sullen boozts de boozs. Wijkmeesters/ wt hunne Registers elck een kiesē/ de rijckste daer naer/ tot den nommer van 250. personen/ ende taxeren als bouen.

Daer naer sullen sy noch oock elck kiesē wt hunne Registers 350. personen ende taxeren als bouen/ in dier bueghen verdeplende de quantiteyt vande Soldaten die elcke van de getaxeerde personen sal moeten onderhouden/ dat dese boozs. 950. mannen sullen comen te samen te onderhouden den nommer van Soldaten te voet 4000.

Als na het ghene boozs. 18/ met rijpen rade sal ghedaen wesen. (hebbende booz al den beuolghelijken eedt van een bondichelijck/ ende sonder partijchap/ oft heymelijcken haet hier inne te handelen/ de boozs. Wijkmeesters/ Capiteynen ende goede mannen afghenomen.) Soo sullen de boozs. Wijkmeesters boozts varen int verkiezen vande rijckste veruolghens/ tot den minste toe/ (Wel acht nemende soo boozs. 18/ op den ghenen diemen weet oft beuolghen sal van hier getrocken te zijn/ ende elders gaen woenen om wt de druppe te wesen/ ende hier om hun profijt wille nocht anders noch bliuen huys houden) ende sullen een ieghelijck stellen ende taxeren op al sulcke somme ghelts ter maent/ als sy beuolghen sullen naer Godt ende in conscientie dat sy comen verdragen: ende sal een ieghelijck ghehouden wesen twee maenden ghereet te betalen in handen van zinnen Wijkmeester/ ende boozts van maent te maent/ een maent wt vander houdende onghemaent/ op de pene ende executie boozs. wel verstaende dat hier inne geen diensthoden/ oft leer iongers/ noch ooc arme verloopene boeren/ oft noch ooc arme huysgesinnen die vā almossen leuen/ noch Gods huysen/ begripen en zijn.

Ende alle de penninghen die van dese resterende personen bouen de) boozs. 1300. sullen ghelichs worden (die oock seer veel sullen wesen) de seluighe sullen dienen/ tot de betalinghe van alle de Garnisoenen van Steden ende sterke plaetsen in Brabant gheleghen: Ende van die Colonnellen/ Capitainen/ Luutnants/ Alendichs ende anders officialen:

midtsgaders oock de Officiere[n] ende treyn des gheschots/pyonieren/waghens ende anders.
Ende ouermids datmen deur dese generale taxatie: ende noch daer by het incomen van
de generale middelen/Licenten/Conbopen/ende alle consumptien (diemen hier deur sal con-
nen lossen wt handen van den ghenen diese verbonden sijn) een sulcke ontsprekelycke som-
me gels verghejren sal by een / datmen daer mede niet alleenelyck gebuechelyck sal connen
betalen en onoerhouden den velt Legher boosf. ende alle de garnisoenen van de Steden ende
stercke plaetsen in Zabant ghelegghen/maer oock sal beuonden worden dat noch daer en bo-
nen eenen grooten schat sal ouerschieten / om by een te houden ende in andere nootdrastiche-
den te besighen.

Soo moeten **II. Cer.** weten dat het Goddelijc en meer dan reden ware / op dat de Rijk-
ke alsoo wel als de arme ghemeente ontlact worde hier teghen/van de onuerdraechelycke im-
postien ende schattingen die sy deurgaens hebben moeten draghen / ende dat alsoo een teghe-
lyck te ghewilligher in dese boosf ghehoude generale taxatie contribuere: dat oock den handel
van de coopmanschap/ofi de hant neeringhe die seer vergaet/hier deur mochten wat verquie-
ken ende beteren / tot verlichtinghe van een teghelijck / dat **II. Cer.** de goede hant aen hie-
len/ dat dese nabolghende **Widdmannien** volbracht worden/ Want daer deur een ontspreke-
lyck ghele oock ghespaert sal worden / dat in boosleden tijden seer onnuttelijck verquist is
gheweest/ende de platte Landen sullen onwilselijck/emmers hier in Zabande / eer lange
van alle ouerlast beurt sijn worden / tot ontsprekelycke vzeucht banden landtman ende alle in-
ghesetene deser Stadt/die als gheuaghene menschen seer daer na haken.

Soo sullen dan **II. Cer.** (als momboogen vande ghemeente) hant aen houden / datmen
alle nieuwe impostien / tse vande generale middelen / Licenten/conbopen/oft oock de im-
posten op wijn/bier/ graen/meel/ bee/ ende alle andere dingen affette boosf een helst / ende boosf
den termijn van een Jaer. Op dat de arme ghemeente (die dese groote belastinge ende im-
postien meest suer vallen) ende de rijke insghelijcke / moghen eens wat gheuoelen van ont-
lastinge crighen/want altyt de ghemeente te belasten is onuerdraechelijc/ende al sulcke ge-
uerighe belastingen sijn oorsaecken dat den handel van coopmanschap / daert al op leet / al-
dus vergaen ghelijckmen siet.

Item dat een tegelijc die in dese mijne aenghegeuene generale taxatie naer sijn vermogen
sal ghecontribueert hebben / sal boosf een iaer lanch by sijn van alle andere belastinghe oft
leeninghen / hoe hoedantich de selue souden moghen wesen.

Ende ouermids dat ick weet / dat de ghemeente ghewillich ghenoech is om het beste te
doen / ende heur niet en soude sfoecke maken / om noch in desen het beste te doen/by soo ver-
re datse maer en saghen datmen den vyant te recht meynde / ende dat hun ghele inden krijch
handel besteet worde ghelijck dat behoort. Soo heeft my goet ghedocht (om de ghemeente
hier inne contentement te gheuen) **II. Cer.** hier veruolghens te verclaren die goede **Wid-
mannancien** die tot dien eynde sullen moeten strictelijck gheobserueert worden: niet twyffe-
lende/ dat ingheuaile het selue alsoo gheschiede/ soo sullen wy eer langhe den vyant/niet als
leene wt de Kempen verlagghen en de platte Landen van dit Hertochdom betuyden vā boosf-
deren ouerlast/ maer ooc alle onse Steden ende fortreffen wt haer lieder handen crighen son-
der nach noch stoot / tot ontsprekelycke verlichtinghe ende vzeucht banden armen Lantman
(die oock alsdan sal connen helpen contribuieren) ende van die bozgherije ende inghesetene des-
ser Stadt/ die tot groote verachtinghe ende cleynicheyt vande regeerders der seluer / nauwe-
lijck een boegh scheut weechs buyten der poorten veruen gaen.

Widdmannancien, om boosfaen tfaet vander Wozloghe te beleiden soot behoort,
ende tghelt der ghemeente tot meeste profyt te employeren.

1 Alder eerst/ soo sullen de Heeren Staten van Zabant/met interuentie van mijn Hee-
re den Prince van Oraegnen / stabileren eenen Raet van Wozloghe van veruarene ende
trouwe crighsmannen / ende eenen velt Heere kiesē / die hem inden Leger presentere in per-
soone / wesende vande Religie / tse wylander oft inlander.

2 Daer naer sullen de Heeren Staten vande Camiere vande bede (die de staten vā Zab-
ant inghesetelt hebben) een afrekeninghe doen maecten met alle Collonellen/ Capiteynen/
ende gemeyn Soldaten van alle boosgaende diensten tot nu toe/ofi elck een van hun een obli-
gatie van de staten gheuende van tghene dat hun van rechts wegghen comen sal.

294
3 Voorts salmen een generalis monsterringhe doen van alle Crijsholck / soo wel dat inde garnisoenen sal ligghen / als van die ghene die inden Legher sullen dienen / en men sal voorts aen eenen teghelijck betalen hooft voort hooft / alreys voort de betalinghe monstert passierende: ende wel acht nemende goede ende ghetrouwe monstert commissarissen te hebben / want daer veel aen ghelegghen is.

4 Dat alle Officierē / tse belte Heere / Collonellen / Capiteynē ende andere / sullen wesen wel bekent trouw ende vande Religie / ist ommers moghelijck / ende dat de twee derde van alle ons crijsholck sy Nederlanders / tot onse versekertheijt / ende op dat het ghele te meer int Landt bliue.

5 Dat elcken Collonel voortaen sy Duerste van 12. oft 15. Vindelen / ende elck vendel van 150 oft 200 mannen / ende vant Duerdt volck a lautenant. Want hier deur salmen een ontallijck ghele versparen / welck onder soo veel onnutte Collonellen / Capiteynen ende andere Officierē is verquist gheweest.

6 Dat alle steden ende fortreffen in Zabant soo voorts. is / sullen van stonde aen wel woorden vercken van peerden ende voert volck / ende trouwe Capiteynen ende van victalie / munitie van Voortoghe / ende alle andere nootdrusicheden / ten minsten voort een half iaer . Soo en sal den byant niet meer onse stede ende stercke plaetsen soo gemakelijck in nemen / noch ooc al om int belte ende tot voort onse Stadt voortten connen bliuen ligghen / ouermidts het volck dat wy daer teghen int belte sullen hebben / die hem alom die victalie gemakelijck sal cunnen benemen / ende den armen Lantman al met eenen beurgden.

7 Datmen een ghetrouwe ende neerstighe Rooyce wel gheaccompaigneert houde gaende / die deurgaens nacht en dach oft zijn Lieutenants int belte oot herrewaerts en derwaerts rijde / ende sonder iemant te sparen ophanghen eenen teghelijck die gheconvinceert sal wesen iemant aen lijf oft goet ende int minste ouerlast oft dicke ghedaen hebbe.

8 Datmen alle Lant verraders / ouergheleopenen / oft die steden oft sterckten ombezoemt sullen ouerleueren den byant / sullen sonder ghenade moeten steruen / niet teghenstaende datse se souden kunnen ransoen betalen hoe groot sy ware.

9 Ende op dat de ghemeente mach weten waer aen ende hoe trouwelijck dat hun ghele besteet wordet / ende dat het ten meesten profijte voort aen sal worden wt gedeylet. Soo salmen een reparatie maken van alle het crijsholck dat in Zabant sal wesen / soo wel inde garnisoenen van Steden ende stercke plaetsen / als oock vanden belte Legher: ende dat elcken Wicmeester wete / wat menichte van volck hy betalen sal / van wat Stadt oft fortrese / ende onder wat Collonel oft Capiteynen sy dienen. Alsdan soo sal elcke Wicmeester / vā het gelt dat hy onder sal hebben ende deurgaens bewaren / alsoo veel ghele tseffens waer ouertellen in handen vanden tresorier vande camere vande beden / ende ooc niet meer als de betalinghe van het Crijsholck dat onder zijn repertitie resorteert is bereyschende / en vande seluer penninghen die hy den voorts. tresorier sal ouertellen / daer van sal hy behoortijcke receptisse oft ninghen die hy den voorts. tresorier sal ouertellen / dat van sal hy behoortijcke receptisse oft bescharge van hem nemen / onderseeckent vande Heere der camerē voorts. op dat deur vanden des tresorier voorts. / niet voortgaende ordonancie vande Heere der seluer camer (die daer toe deur resolutie vande Staten van Zabant ingheselt zijn) elcken Collonel / Capiteyn / Officierē en gemeyn Soldaten van tijt tot tijt betaelt worden / hooft voort hooft / hebbeende voort al behoortijcken monstert ghepasseert. Dit doende Cer. Heeren / ende dat dese voorts. ordonancien strictelijck worden onderhouden / soo derue ick wel segghen ende versekeren dat de Heeren Staten van Zabant oft de Stadt Anwerpen alle iaer sullen op steken (boeren de betalinghe vande garnisoenen / ende alle nootelijcke prouisien van steden ende fortreffen: ende vanden belte Legher / ende niet teghenstaende het deruen van de helfte van alle nieuwe Imposten) meer als ses mael hondert duysent guldens. Dit seg ick niet Cer. Heeren van hoozen segghen oft lichtueerdelijck / maer van wel wetens / ende tsal oock soo beuonden worden / wiltmen de sake ten nausten ondersoeken.

Ende voort beslypt mijner reden / soo segge ick v lieder Cer. H. dat niet tegenstaende alle nieuwe raden / ende veel ander goede voortghenomene saken / die tot versekeringhe deser lofselijcke Stadt daghelijck deur de goede mannen vanden byeden Raedt aenghegheuen ende oock besloten worden / soo ist al te vergheefs ghearbeijt / ten sy dat voort al Cer. Hant aen houde / dat de selue voort wel geswueret worde van alle papen en manicken / ende ontallijc bittere paeps ghende / die de ronge ghenoech te kennen gheeft: ende datmen in alle diligentie (want meer dan tijt is) deur desen mijnen aenghegheuen middel / oft deur eenen ander

andere / de ghemeynste min beswarende / soo veel ghelts tseffens binde / datmen daer deur
(ominers ten minsten voer een Jaer) alle Steden ende stercke plaetsen in Wabandt mach
besetten ende besorghen / van al soo veel peerden ende voer volck: ende alderhande andere mu-
nitie van Dorloghe ende victalie voer een half Jaer / als de menichte des volck ende ghele-
ghentheyt der seluer plaetsen zijn verespchende: ende datmē noch daer en bouen hier in Wab-
bant eenen competenten vliegghende Legher int velt mach houden ligghen / van 1500.
peerden ende 4000. voer knechten soo voers. is om de platte Landen te beurgiden / daer een
legghelick nae haect / ghelick den visch naer d'water.

Want ingheualle dat dit niet en gheschiet / ende dat wy de platte Landen aldus afbzanden
ouer deen zijde / ende dat den vyant op vander zijde deurgaens meester vants velt bliue / (heb-
bende Liere / Wreda / Sternberghen / Westerloer / Wierfel / Hoochstrate ende andere stercke
plaetsen soo naer by dese Stadt) soo zijn wy versekerd / dat hy ons daghelijck van alle can-
ten naerder comen sal / ende ten laetste soo seer benouwen dat W. Ger. die hier ouer behoort
sorghen te draghen / ende alle licshebbers van Godes Woordt ende des vader Lants welua-
ren berouwen sal niet toe ghesien te hebben in tijts.

Widdende ten laetsten seer ootmoedelijck W. Ger. wy niet qualijck af te nemen / dat ick
soo bijmoedich / wt eenen oprechten puer die ick tot het weluaren deser Koffelijcke
Stadt ende mans vader lants ben draghende: hebbe te kennen gheghe-
uen het ghene dat de ghemeynste sacche tot noch toe verhindert heeft:
ende de middelen (naer den eynd des tijts) dienende om in alles
te remedieren / en wy willen. Wy altijts onder een beter
ende min beswarende aduys submisterende.

(A.)

